

ΤΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΖΩΗ

ΥΠΟ ΤΟΥ Κ. ΣΤ. ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

Ἐνώπιον ἀκροατηρίου ἐκλεκτοῦ ἐπιστημόνων, πολιτικῶν, ἑσημαινόντων παραγόντων τῆς παραγωγῆς καὶ ἄλλων, ἐδόθη τὴν 27 Ἰανουαρίου 1954, εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς ὁδοῦ Ἀκαδημίας 84 τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν, ὀμιλία τοῦ τ. Ὑπουργοῦ καὶ Διοικητοῦ τῆς πρώην Ἐθνικῆς Τραπεζῆς κ. Σταύρου Κωστοπούλου, περὶ τῆς σημασίας τῶν πιστωτικῶν ἰδρυμάτων εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν. Ἡ ἀσφυκτικῶς πεπληρωμένη αἴθουσα σύσσωμος κατεχειροκρότησε τὸν ὀμιλητὴν, διὰ τὸν λαμπρὸν ἐπιστημονικὸν χειρισμὸν τοῦ θέματός του καὶ τὰς ἐπιτυχεῖς τοποθετήσεις του. Ἡ ὀμιλία αὕτη ὑπῆρξεν ἡ 7ῃ εἰς τὴν σειρὰν τῶν ὀμιλιῶν τοῦ Ἀκαδημ. Ἔτους 1953—1954 τῆς Α.Σ.Β.Σ. Ταύτην ἐπρολόγισεν ὁ Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς κ. Στρ. Παπαϊωάννου. Ὁ κ. Κωστόπουλος εἶπε τὰ ἑξῆς:

Μέσα εἰς τὸν κλασικὸν τύπον λειτουργίας τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς, τὸν ὁποῖον μᾶς δίδει ἡ Πολιτικὴ Οἰκονομία διὰ τῶν γνωστῶν ὄρων παραγωγή, κυκλοφορία καὶ κατανομή τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, τὰ Πιστωτικά Ἰδρύματα κατέχουν μίαν ἰδιάζουσαν θέσιν. Εἶναι τὰ ἀπαραίτητα ὄργανα ἐξυπηρετήσεως ἀλλὰ καὶ τονώσεως ὀλοκλήρου τοῦ συναλλακτικοῦ κύκλου, ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ ὁποῖου ἱκανοποιοῦνται αἱ ἀνάγκαι μιᾶς κοινωνίας, διὰ τῆς ἀξιοποιήσεως τῶν εἰς τὴν διάθεσίν της οἰκονομικῶν ἀγαθῶν. Εἰς τὸν κύκλον αὐτὸν ἡ ἐργασία παίζει βεβαίως ἕνα βασικὸν ρόλον. Παράλληλα ὁμως, βασικὸς εἶναι καὶ ὁ ρόλος τοῦ Κεφαλαίου, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὸ κατ' ἐξοχὴν οἰκονομικὸν ἀγαθόν. Τὰ Πιστωτικά Ἰδρύματα, ἐπομένως, συγκεντροῦντα τὴν ἐθνικὴν ἀποταμίευσιν καὶ κατευθύνοντα αὐτὴν πρὸς τοὺς διαφόρους τομεῖς τῆς παραγωγῆς ἢ κυκλοφορίας τῶν ἀγαθῶν, ἀποτελοῦν ἕνα ὀργανικῶς ἀναπόσπαστον καὶ οὐσιαστικῶς ἀπαραίτητον μῆμα μιᾶς συγχρόνου οἰκονομίας.

Εἰς τὰ εἰδικὰ πλαίσια τῆς σημερινῆς ὀμιλίας, ὁ ὄρος Κεφάλαιον χρησιμοποιεῖται, φυσικὰ, μὲ τὴν καθαρῶς τεχνικὴν αὐτὴν σημασίαν του. Θεωροῦμεν ἀπαραίτητον μίαν τοιαύτην διευκρίνησιν, εὐθύς ἐξ ἀρχῆς, διότι εἰς τὴν λέξιν Κεφάλαιον ἔχουν δοθεῖ κατὰ καιροὺς διάφοροι ἔννοιαι, ἀναλό-

γως ὄχι μόνον τῶν οἰκονομικῶν ἀλλὰ καὶ τῶν κοινωνικοπολιτικῶν ἐκάστοτε ἀντιλήψεων. Δεδομένου δὲ ὅτι ὁ ὅρος χρησιμοποιεῖται μὲ τὰς διαφόρους αὐτὰς ἐννοίας συγχρόνως, ἢ οὕτω δημιουργουμένη σύγχυσις εἶναι προφανής. Πάντως, ἡ ἐννοία τοῦ Κεφαλαίου ὡς οἰκονομικοῦ ἀγαθοῦ, ὡς κυρίου παράγοντος καὶ ὄργανου τῆς παραγωγῆς εἶναι ἀναμφισβήτητος. Ὅπως εἶναι ἐπίσης ἀναμφισβήτητον, ὅτι ὅσον περισσότερο εἶναι μία οἰκονομία ἐξειλιγμένη, τόσο περισσότερο εἶναι καὶ τὰ παρ' αὐτῆς χρησιμοποιούμενα κεφάλαια, λόγῳ τοῦ ἀνωτέρου καὶ περισσότερο τελειοποιημένου τεχνικοῦ τῆς ἐξοπλισμοῦ, συγχρόνως δὲ καὶ λόγῳ τῆς διαδικασίας παραγωγῆς, τὴν ὁποίαν ἔχει ἐπιβάλλει ἡ κατανομή τῆς ἐργασίας. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως λοιπὸν αὐτῆς, ἡ σοβιετικὴ οἰκονομία εἶναι ἐξ ἴσου κεφαλαιοκρατικὴ ὅσον καὶ ἡ οἰκονομία τῶν ἄλλων χωρῶν τῆς Εὐρώπης ἢ τῆς Ἀμερικῆς. Καὶ διὰ τὸν λόγον ἀκριβῶς αὐτὸν ὑπάρχουν καὶ εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ῥωσίαν, ὅπως εἰς ὅλον τὸν ἄλλον κόσμον, Τράπεζαι λειτουργοῦσαι, παρ' ὅλην τὴν ἰδιομορφίαν των, ὡς ὄργανα τῆς παραγωγῆς καὶ κυκλοφορίας τῶν ἀγαθῶν.

Ὁ ρόλος τῶν Τραπεζῶν δὲν εἶχε πάντοτε τὴν αὐτὴν σημασίαν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν. Εἰς τὰς μακρυνὰς ἐποχάς, κατὰ τὰς ὁποίας ἡ διαδικασία τῆς ἀξιοποιήσεως τῶν ἀγαθῶν ἦτο πρωτόγονος καὶ ὁ ὄγκος τῶν συναλλαγῶν περιορισμένος, μοιραίως ἦτο ἀνάλογος ὄχι μόνον ὁ ρόλος ἀλλὰ καὶ ἡ ὀργάνωσις τῶν Τραπεζῶν. Διὰ τὴν ἀκρίβειαν, Τράπεζαι ἢ μᾶλλον τραπεζίται ὑπῆρχον ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων, τόσο εἰς τὴν κλασικὴν ἐποχὴν ὅσον καὶ εἰς τὸν μεσαίωνα. Ἀλλ' εἰς ὄλας αὐτὰς τὰς περιπτώσεις ἐπρόκειτο, κυρίως, περὶ πλουσιῶν ἐμπόρων ἢ ἐπιχειρηματιῶν, οἱ ὅποιοι, παραλλήλως πρὸς τὰς κυρίως ἐπιχειρήσεις των καὶ μὲ τὰ κεφάλαια τὰ ὁποῖα ἐκέρδιζαν τοιοῦτοτρόπως, ἤσκουν καὶ τὸ τραπεζικὸν ἐπάγγελμα. Εἰς τὰ ἴδια των αὐτὰ κεφάλαια προσετίθεντο ἐνίοτε καὶ ξένα, τὰ ὁποῖα, λόγῳ τῆς ἐμπιστοσύνης ποῦ ἐνέπνεον ὁ πλοῦτος καὶ ἡ κοινωνικὴ των θέσις, τοὺς ἐνεπιστεύοντο διάφοροι τρίτοι, ὀλιγώτερον ἐπιχειρηματίαι, εἴτε πρὸς φύλαξιν εἴτε πρὸς μεταφοράν, λόγῳ τῶν κατὰ τὰς ἐποχὰς ἐκείνας μεγάλων συναφῶν κινδύνων, τοὺς ὁποίους ἐδημιούργει ἡ μεταλλικὴ κυκλοφορία. Πλὴν ὅμως, ὁ τραπεζίτης τοῦ τύπου αὐτοῦ ἦτο πρὸ παντὸς ἐπιχειρηματίας ἐπιδιώκων εὐκόλα καὶ μεγάλα κέρδη. Πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ δὲν ἐδίσταζε πρὸ τῆς κερδοσκοπίας. Ὅπως ἐπίσης δὲν ἐδίσταζε νὰ ἐπιβάλη καὶ τοὺς πλέον δρακοντεῖους ὄρους δανεισμοῦ, ἀναλόγως τῆς οἰκονομικῆς ἀνάγκης τοῦ ὀφειλέτου, ὁ ὁποῖος συνέβαινε συχνὰ νὰ εἶναι καὶ αὐτὴ ἡ Κυβέρνησις ἢ ὁ Ἡγεμὼν τοῦ τραπεζίτου. Πάντως, ἡ στοιχειώδης αὐτὴ τραπεζικὴ ὀργάνωσις ἀντεπεκρίνετο εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν ἀντιστοίχων ἐποχῶν, αἱ ὁποῖαι καθὼς εἶπομεν ἦσαν περιορισμένα.

Ἀλλ' ἡ ἀλματικὴ ἐξέλιξις τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους κατέστησε μοιραίως ἀνεπαρκῆ τὰ στενὰ αὐτὰ πλαίσια τῆς τραπεζικῆς ὀργανώσεως. Ἡ ἐπανάστασις τὴν ὁποίαν ἐπέφεραν αἱ μεγά-

λαι τεχνικαί κατακτήσεις, τόσον εις τὴν παραγωγὴν ὅσον καὶ εις τὰς συγκοινωνίας, ἢ ἄμεσος ἐπαφὴ καὶ ἡ λόγῳ αὐτῆς ἀλληλεπίδρασις καὶ ἀλληλεξάρτησις τῶν διαφόρων ἀγορῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἢ μεγαλυτέρα ἀνάγκη ἀλλὰ καὶ προσφορὰ κεφαλαίων, τὴν ὁποίαν ἐδημιούργησεν ἡ ἀξιοποίησις πλείστων ἐν ἀδρανεῖα μέχρι τότε οἰκονομικῶν ἀγαθῶν καὶ γενικῶς ἡ ἔντασις τῶν πάσης φύσεως συναλλαγῶν κατέστησαν ἐπιτακτικὴν καὶ μίαν ἀντίστοιχον ὀργάνωσιν τῆς Πιστεως. Ὁ τραπεζίτης τοῦ παλαιοῦ τύπου ἤρχισε βαθμιαίως παραχωρῶν τὴν θέσιν του, ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ 18ου αἰῶνος, εἰς τὰ σύγχρονα Πιστωτικά Ἰδρύματα.

Τὰ Ἰδρύματα αὐτὰ ἐνεφανίσθησαν ἀρχικῶς, καὶ ὡς ἦτο ἐπόμενον, εἰς τὰς μᾶλλον ἐξελιγμένας οἰκονομικῶς χώρας. Ἀνεπτύχθησαν δὲ καὶ ἔλαβον τὴν σημερινὴν των μορφήν κυρίως εἰς τὴν Ἀγγλίαν, τῆς ὁποίας ἡ γεωγραφικὴ θέσις, ὁ διεθνὴς χαρακτήρ τῶν συναλλαγῶν καὶ ἡ προέχουσα οἰκονομικὴ ἐξέλιξις κατὰ τοὺς δύο τελευταίους αἰῶνας ἔδωσαν μίαν ἀνάλογον ὄθησιν ὄχι μόνον εἰς τὴν τελειοποίησιν τῆς τραπεζικῆς τεχνικῆς ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐν γένει ὀργάνωσιν τῆς πίστεως.

Τὰ σύγχρονα Πιστωτικά Ἰδρύματα εἶναι εἰδικευμένα τραπεζικαὶ ἐπιχειρήσεις, αἱ ὁποῖαι λειτουργοῦν ὑπὸ μορφήν Ἀνωνύμου Ἐταιρίας, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀσκοῦν οἰανδήποτε κερδοσκοπικὴν ἐπιχείρησιν ἢ ἄλλης φύσεως ἐμπορικὴν ἐργασίαν, διαθέτουν μίαν πλήρη ἐπαφὴν μετὰ τὸ κοινόν, χάρις εἰς τὰ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον ἐκτεταμένα δίκτυα ὑποκαταστημάτων καὶ τῶν ὁποίων, τέλος, ἡ κυριώτερα δραστηριότης ἀσκεῖται διὰ τῆς συγκεντρώσεως τῆς ἀποταμιεύσεως ἢ καὶ γενικώτερον τῶν διαθέσιμων κεφαλαίων μιᾶς οἰκονομίας, τὰ ὁποῖα διοχετεύουν ὑπὸ διαφόρους μορφάς εἰς τὴν παραγωγὴν καὶ κυκλοφορίαν τῶν ἀγαθῶν, ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν ἐκάστου κλάδου. Παράλληλα πρὸς τὴν κυρίαν των δραστηριότητα, τὰ Πιστωτικά Ἰδρύματα προσφέρουν τὰς ὑπηρεσίας των καὶ εἰς πλείστας ἄλλας περιπτώσεις, σχετιζομένας κυρίως μετὰ τὴν μεταφορὰν καὶ τὴν ἐπένδυσιν τῶν κεφαλαίων ἢ τὴν φύλαξιν τῶν διαφόρων ἀξιών. Ἄλλ' αἱ ὑπηρεσίαι αὐταί, ὅσον καὶ ἂν εἶναι χρήσιμοι εἰς μίαν σύγχρονον οἰκονομίαν, ἢ καὶ εἰς τὰς Τραπεζὰς ἀπὸ ἀπόψεως κερδῶν, εἶναι δευτερεύουσαι ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως. Ὁ βασικὸς ρόλος τῶν Τραπεζῶν εἰς τὴν σύγχρονον οἰκονομικὴν ζωὴν εἶναι ἡ ἄσκησις τῆς Πιστεως. Καὶ εἰς τὸν ρόλον αὐτὸν ἡ τραπεζικὴ πείρα καὶ πρακτικὴ κατ' ἀρχάς, τὸ δὲ Κράτος ἀργότερον, ἔθεσαν διαφόρους περιορισμούς, περὶ τῶν ὁποίων θὰ ὁμιλήσωμεν κατωτέρω. Πάντως, σπεύδομεν ἀπὸ τώρα νὰ ἐπισημάνωμεν ὅτι βάσις ὄλων αὐτῶν τῶν περιορισμῶν εἶναι ἡ πλήρης ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τὰς μεθόδους καὶ τὰ συστήματα τοῦ παλαιοῦ τύπου τραπεζίτου, περὶ τῶν ὁποίων ἐγένετο λόγος προηγουμένως, καὶ ἡ καθιέρωσις τῆς ἐξυπηρετήσεως τοῦ γενικώτερου συμφέροντος. Τὰ Πιστωτικά Ἰδρύματα, σύμφωνα μετὰ τὰς νεωτέρας ἀντιλήψεις, δὲν εἶναι κερδοσκοπικαὶ ἐπιχειρήσεις ἀλλ' ἀσκοῦν ἓνα κοινωνικὸν λειτούργημα.

Τὰ μέσα, χάρις εἰς τὰ ὁποῖα τὰ σύγχρονα Πιστωτικά Ἰδρύματα εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐκπληρώσουν τὸν κύριον προορισμὸν τῶν, εἶναι βεβαίως τὰ κεφάλαια. Τὰ χρησιμοποιούμενα ὅμως ὑπὸ μιᾶς Τραπεζῆς κεφάλαια διαιροῦνται εἰς δύο γενικὰς κατηγορίας. Ἄφ' ἑνὸς μὲν τὰ ἴδια τῆς μετοχικὰ καὶ ἀποθεματικὰ κεφάλαια. Καὶ ἄφ' ἑτέρου τὰ ξένα κεφάλαια, τὰ ὁποῖα τίθενται εἰς τὴν διάθεσιν τῆς ὑπὸ μορφήν κυρίως καταθέσεων, εἴτε ὑπὸ διαφόρους ἄλλας μορφάς, περὶ τῶν ὁποίων θὰ γίνῃ λόγος εὐθύς κατωτέρω.

Ἐκ τῶν μέσων αὐτῶν, τὰ μετοχικὰ κεφάλαια παίζουν τὸν μικρότερον ρόλον εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν συναλλαγῶν. Διότι συνήθως ἀποροφῶνται κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ τὴν ἀξίαν ἀκινήτων καὶ τὰ ἔξοδα ἐγκαταστάσεως. Καὶ διότι συγχρόνως, αἱ καταθέσεις εἶναι καὶ πρέπει νὰ εἶναι πολὺ μεγαλύτεραι τῶν μετοχικῶν κεφαλαίων. Σύμφωνα μὲ τὴν κρατούσαν εἰς τὰς Ἀγγλοσαξωνικὰς χώρας ἀντίληψιν, ἡ ἀναλογία μεταξὺ τῶν ἰδίων κεφαλαίων καὶ τῶν καταθέσεων μιᾶς συνήθους ἐμπορικῆς Τραπεζῆς πρέπει νὰ εἶναι τουλάχιστον ἓνα πρὸς δέκα. Ἡ ἀντίληψις αὕτη εὐρίσκεται εἰς πλήρη ἄρμονίαν μὲ τὸν ρυθμὸν τῆς συγχρόνου οἰκονομικῆς ὀργανώσεως καὶ τὰς διαρκῶς αὐξανόμενας ἀνάγκας τῆς εἰς κεφάλαια. Ἐάν τὰ Πιστωτικά Ἰδρύματα περιώριζαν τὴν δραστηριότητά των εἰς μίαν χρηματοδότησιν τῆς οἰκονομίας ἴσην ἢ καὶ διπλάσιαν ἢ τριπλάσιαν πρὸς τὰ ἴδια τῶν κεφάλαια, ὅσονδήποτε μεγάλα καὶ ἂν ἦσαν αὐτά, ἡ χρηματοδότησις θὰ ἦτο ἀνεπαρκῆς. Θεωρητικῶς βέβαια τὸ πρόβλημα θὰ ἐλύετο, ἂν οἱ καταθέται τῶν Τραπεζῶν μετεβάλλοντο κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος εἰς μετόχους των. Ἐάν δηλαδὴ ἡ ἀποταμίευσις, ἀντὶ νὰ ἐπιζητῆ μίαν προσωρινὴν ἀλλ' ἀσφαλῆ τοποθέτησιν καὶ μὲ ὀρισμένον εἰσοδήμα, ἐπρότιμα μίαν παγίαν ἐπένδυσιν, μὴ ρευστοποιουμένην εὐκόλως καὶ ὑποκειμένην εἰς τὰς γνωστὰς ἐναλλαγὰς, τόσον τῆς ἀξίας ὅσον καὶ τοῦ εἰσοδήματός της. Ἄλλ' εἶναι γνωστὸν ὅτι τὰ κίνητρα καὶ γενικῶς ἡ ψυχολογία τῆς ἀποταμιεύσεως εἶναι τελείως διάφορα. Δὲν ἀπομένει ἄλλη λύσις, ἐπομένως, ἀπὸ τὴν κινητοποίησιν τῆς ὑπὸ μορφήν καταθέσεων, συνήθως βραχυπρόθεσμων καὶ μὲ μικρότερον ἢ μεγαλύτερον ἐπιτόκιον, ἀναλόγως τῶν ἐκαστοτε συνθηκῶν, εἰς τρόπον ὥστε νὰ δίδεται πλήρης ἱκανοποίησις εἰς τὴν τόσον ἰδιόμορφον ψυχολογίαν τῆς.

Ἐξ ἄλλου, ἡ εἰς βάρος τῶν ἰδίων κεφαλαίων μεγαλύτερα ἀναλογία τῶν καταθέσεων ἐνὸς Πιστωτικοῦ Ἰδρύματος ἐξυπηρετεῖ καὶ ἓνα δεύτερον σκοπὸν. Πράγματι, τόσον ἡ κάλυψις τῶν γενικῶν ἐξόδων, ὅσον καὶ ἡ ἐξυπηρέτησις τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου γίνεται πολὺ εὐκολώτερον καὶ μὲ μικροτέραν ἐπιβάρυνσιν τῶν συναλλαγῶν, ἐφ' ὅσον τὸ κεφάλαιον εἶναι σχετικῶς μικρότερον καὶ αἱ καταθέσεις μεγαλύτεραι. Εἰς τὴν περίπτωσιν, δηλαδὴ, αὐτὴν ἐφαρμόζεται ἐκεῖνο ποῦ γίνεται εἰς ὅλας γενικῶς τὰς ἐπιχειρήσεις, αἱ ὁποῖαι, χάρις εἰς τὰ πιστωτικὰ κεφάλαια, ἐξασφαλίζουν μεγαλύτερον κύκλον ἐργασιῶν. Κατὰ τὸν τρόπον ἄλλως τε αὐτὸν ἐπιτυχάνεται ἀπὸ τὰ σύγχρονα Πιστωτικά Ἰδρύματα ἡ διατήρησις ἐνὸς λογικοῦ καὶ συμφώνου πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς οἰκονομίας ἀνωτάτου ὄριου τό-

κού και προμηθειών, κατ' αντίθεσιν ἐκείνου τὸ ὅποιον συνέβαινε δταν ὁ τραπεζίτης τοῦ παλαιοῦ τύπου, διέθετεν εἰς χορηγήσεις κυρίως τὰ ἴδια του καί, κατὰ πολὺ μικροτέραν ἀναλογίαν τῆς σημερινῆς, τὰ ξένα κεφάλαια.

Ἄλλ' ἢ προσφυγὴ τῶν Πιστωτικῶν Ἰδρυμάτων εἰς τὰ ξένα κεφάλαια δὲν ὑπῆρξε μόνον προῖον τῆς ἀνάγκης εὐκολωτέρας καλύψεως τῶν γενικῶν ἐξόδων καὶ ἐξυπηρετήσεως τῶν μετοχικῶν κεφαλαίων. Πέραν τῆς φροντίδος αὐτῆς, τὴν κινητοποίησιν τῶν πάσης φύσεως κεφαλαίων μιᾶς οἰκονομίας κατέστησαν ἐπιτακτικὴν ὀρισμέναι ὀργανικαὶ ἀνάγκαι τῆς συγχρόνου οἰκονομικῆς ζωῆς. Ὑπῆρξαν, δηλαδή, καὶ ὑπάρχουν πάντοτε περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας ἡ ἀνάπτυξις τῶν συναλλαγῶν βαδίζει μὲ ρυθμὸν τόσον ταχύ, ὥστε τὰ εἰς τὴν διάθεσιν τῶν κεφάλαια νὰ μὴ ἐπαρκοῦν. Ὀλόκληρος ἡ ἱστορία τῶν Πιστωτικῶν Ἰδρυμάτων εἶναι μίαι διαρκῆς πάλη πρὸς ἐξεύρεσιν τῶν ὑπὸ τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς κυκλοφορίας τῶν ἀγαθῶν ἀπαιτουμένων κεφαλαίων. Καὶ εἰς τὴν πάλην αὐτὴν ὀφείλομεν τὴν δημιουργίαν ἑνὸς ἀπὸ τὰ πλέον σημαντικὰ ὄπλα καὶ μέσα τοῦ συγχρόνου πιστωτικοῦ μηχανισμοῦ. Αἱ Τράπεζαι, δηλαδή, ἀφοῦ ἐξήντησαν ὄλα τὰ περιθώρια προσελκύσεως τῶν ὑπαρχόντων κεφαλαίων εἰς δεδομένην στιγμὴν, ἀντελήφθησαν ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἱκανοποιήσουν κατ' ἄλλον τρόπον τὴν ἠύξημένην ζήτησιν τῶν, παρὰ μόνον διὰ τῆς δημιουργίας νέων κεφαλαίων. Ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς ἀνάγκης αὐτῆς ἐδημιουργήθη καὶ ἐτέθη εἰς ἐφαρμογὴν ἡ πιστωτικὴ κυκλοφορία.

Εἶναι βέβαιον ὅτι τὸ πρῶτον χαρτονόμισμα τὸ ὅποιον ἐξεδόθη εἶχεν ἀντίκρουσμα εἰς χρυσὸν τὰ 100% τῆς ὀνομαστικῆς του ἀξίας. Ἄλλ' ἢ πείρα καὶ ἡ πρακτικὴ τῶν Τραπεζῶν ἀπέδειξαν λίαν συντόμως ὅτι σπανίως καὶ μόνον εἰς ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις κρίσεως ἦτο δυνατόν νὰ ἐμφανισθῇ τὸ ἐν κυκλοφορίᾳ χαρτονόμισμα εἰς σημαντικὴν ἀναλογίαν πρὸς μετατροπὴν εἰς χρυσόν. Ἐνα σοβαρὸν ποσοστὸν τῆς τοιαύτης κυκλοφορίας, καλυπτόμενον ἀπὸ τὴν πίστιν τῆς ἐκδιδούσης τὸ χαρτονόμισμα Τραπεζῆς, ἀπερροφᾶτο ἀπὸ τὰς ἀνάγκας τῶν συναλλαγῶν ἢ καὶ ἀπεθησαυρίζετο ὑπὸ τὴν μορφήν αὐτῆν. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ἐγένετο ἡ διαπίστωσις αὐτή, τὸ πρόβλημα τῆς ἐπαρκείας τῶν πιστωτικῶν Ἰδρυμάτων εἰς τὰς ἐκάστοτε ἀξιονομήνας ἀνάγκας μιᾶς οἰκονομίας κατέστη σημαντικῶς ἀπλούτερον. Διότι αἱ Τράπεζαι, πλὴν τῶν ἰδίων κεφαλαίων καὶ τῶν καταθέσεων, ἠδύναντο νὰ θέτουν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν συναλλαγῶν καὶ τὸ χαρτονόμισμα, κατὰ μίαν ἀναλογίαν καταστᾶσαν βαθμῆδόν μεγαλυτέραν τοῦ εἰς τὰ θησαυροφυλάκιά τῶν ἀποθέματος χρυσοῦ. Τοιοῦτοτρόπως ἐδημιουργήθη ἕνας πιστωτικὸς μηχανισμὸς ἐλαστικώτερος καὶ περισσότερον ἐξυπηρετικὸς τῆς οἰκονομικῆς προόδου.

Ἄλλὰ τὸ νέον αὐτὸ ὄπλον, τὸ ὅποιον ἔθεσαν αἱ Τράπεζαι εἰς τὴν διάθεσιν τῶν συναλλαγῶν, εἶχε καὶ τὰς ἀσθενεῖς του πλευράς. Ἡ εὐκολία τῆς ἐκδόσεώς του μοιραίως παρέσυρεν εἰς τὴν ἄμετρον καὶ κακὴν του χρησιμοποίησιν εἴτε τὰς Τραπεζὰς εἴτε καὶ αὐτὸ τὸ Κράτος. Δὲν θὰ εἶ-

σέλθωμεν εἰς λεπτομερείας ἐπὶ τοῦ θέματος, τὸ ὁποῖον ὑπερβαίνει ἄλλως τε τὰ ὄρια τῆς σημερινῆς ὁμιλίας. Θὰ περιορισθῶμεν εἰς τὴν διαπίστωσιν τοῦ γεγονότος, ὅτι ἔπειτα ἀπὸ πολλὰς περιπετείας καὶ ἔπειτα ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν συζητήσεις καὶ διαμάχας, μεταξύ τῶν ὁποίων ἡ κυριώτερα εἶναι ἐκείνη ἢ ὁποία ἐχώρισε τὴν «Banking School» ἀπὸ τὴν «Currency School», τὸ δικαίωμα ἐκδόσεως χαρτονομίσματος ἀφηρέθη ἀπὸ τὰς κυρίως ἐμπορικὰς Τραπεζὰς καὶ ἐδόθη προνομιακῶς εἰς τὰ λεγόμενα Ἐκδοτικὰ Ἰδρύματα. Αἱ Τράπεζαι, εἰς τὰς ὁποίας ὀφείλεται ἡ ἐφεύρεσις τοῦ χαρτονομίσματος, ἐστερήθησαν τοιουτοτρόπως ἑνὸς σημαντικοῦ κέρδους. Ἄλλ' ἡ πιστωτικὴ κυκλοφορία παραμένει πάντοτε ὡς μία μόνιμος κατὰ κτησις τῆς συγχρόνου οἰκονομικῆς ζωῆς, δεδομένου ὅτι αἱ Τράπεζαι, ὑπὸ ὠρισμένης συνθήκας καὶ ὠρισμένους ὅρους, δύνανται πάντοτε νὰ προσφύγουν εἰς τὸ Ἐκδοτικὸν Ἰδρυμα, πρὸς ἐφοδιασμόν τῶν μὲ συναλλακτικὰ μέσα.

Ἄλλὰ τὸ χαρτονόμισμα δὲν ἀποτελεῖ τὴν μόνην εἰσφορὰν τῶν Τραπεζῶν εἰς τὴν λειτουργίαν τοῦ συγχρόνου πιστωτικοῦ μηχανισμοῦ. Αἱ ἔτι δὲ ἀκριβῶς, ἀνάγκαι αἱ ὁποῖαι ὑπῆρξαν ἀφορμὴ τῆς γενέσεως τοῦ χαρτονομίσματος ὤθησαν τὰς ἐμπορικὰς Τραπεζὰς, μετὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἐκδοτικοῦ προνομίου, εἰς τὴν δημιουργίαν μιᾶς νέας κατηγορίας κεφαλαίων. Πρόκειται περὶ τῆς ἐπιταγῆς, ἡ ὁποία, λόγῳ τῆς καταπληκτικῆς τῆς διαδόσεως καὶ συμμετοχῆς εἰς τὰς συναλλαγὰς, ἀπεκλήθη «λογιστικὸν νόμισμα» ἢ καλύτερα «monnaie scripturale», σύμφωνα μὲ τὸν διεθνῶς γενόμενον δεκτὸν ὅρον τοῦ Βέλγου καθηγητοῦ Ansiaux.

Πράγματι, χάρις εἰς τὴν ἐπιταγὴν, αἱ συναλλαγαι μιᾶς ἀνεπτυγμένης οἰκονομίας δύνανται νὰ χρησιμοποιήσουν ὡς συναλλακτικὸν μέσον ὄχι μόνον τὸ ἐν κυκλοφορίᾳ νόμισμα ἀλλὰ καὶ τὰς παρὰ Τραπεζαῖς καταθέσεις. Μία ἐπιταγὴ ἐκδιδόμενη πρὸς πληρωμὴν μιᾶς ὑποχρέσεως δύναται νὰ κυκλοφορήσῃ δι' ἀλληλοδιαδόχων ὀπισθογραφῆσεων ἐπ' ἄρκετὸν διάστημα, προτοῦ ἐμφανισθῇ εἰς τὴν Τράπεζαν πρὸς πληρωμὴν. Καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα, ἡ ἐπιταγὴ αὐτὴ ἀυξάνει τὸν ὄγκον τῆς κυκλοφορίας. Ἄλλὰ καὶ ὅταν ἡ ἐπιταγὴ αὐτὴ παρουσιασθῇ εἰς τὴν Τράπεζαν ἐπὶ τῶν καταθέσεων τῆς ὁποίας ἔχει ἐκδοθῆ σπανίως θὰ ἀπαιτήσῃ τὴν μεσολάβησιν νομίσματος. Τὸ Γραφεῖον συμψηφισμοῦ ρυθμίζει καθημερινῶς ἕνα μεγάλον ὄγκον ἐπιταγῶν δι' ἀμοιβαίων πιστοχρέσεων τῶν Τραπεζῶν καὶ μόνον ἡ τυχὸν ἀπομένουσα μὲ χρεωστικὸν ὑπόλοιπον Τράπεζα πληρώνει τὸ τοιοῦτον ἄνοιγμά της καὶ αὐτό, ἄλλως τε, διὰ μιᾶς ἐπιταγῆς τῆς ἐπὶ τοῦ Ἐκδοτικοῦ Ἰδρύματος ὅπου τηρεῖ τὸν λογαριασμόν διαθεσίμων της. Τοιουτοτρόπως, ἕνα ποσοστὸν τῶν παρὰ Τραπεζαῖς καταθέσεων τῶν ἰδιωτῶν ἢ ἀκόμη καὶ τῶν καταθέσεων μεταξύ διαφόρων Τραπεζῶν ἐπαυξάνει καθημερινῶς τὴν κυκλοφορίαν. Καὶ ὅπως εἶναι φυσικόν, τὸ ποσοστὸν τοῦτο εἶναι μεγαλύτερον ὅσον περισσότερον ἀνεπτυγμένος εἶναι ὁ πιστωτικὸς μηχανισμὸς μιᾶς χώρας καὶ ὅσον εὐρύτερον διαδεδομένος ὁ θεσμὸς τῆς ἐπιταγῆς. Ὑπολογίζεται ὅτι εἰς τὰς Ἀγγλοσαξωνικὰς χώρας αἱ δι' ἐπιταγῶν συναλλαγαι ὑπερβαίνουν τὰ 9 % τοῦ συνόλου

ἐνῶ ἀντιθέτως εἰς τὴν Γαλλίαν δὲν ὑπερβαίνουν τὰ 70%₀. Πάντως, εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς περιπτώσεις, αἱ συναλλαγαὶ γίνονται διὰ χρεωπιστώσεων τῶν λογαριασμῶν καταθέσεων, εἴτε τῶν πελατῶν εἴτε τῶν ἄλλων Τραπεζῶν, καὶ γενικώτερον διὰ λογιστικῶν μεταφορῶν χρήματος.

Ὑπὸ τοὺς ὄρους αὐτοὺς εἶναι προφανὴς ἡ τεραστία σημασία καὶ αἱ μεγάλαι δυνατότητες τοῦ λογιστικοῦ νομίσματος μέσα εἰς ἓνα σύγχρονον πιστωτικὸν μηχανισμόν. Παράλληλα ὁμως εἶναι προφανεῖς καὶ οἱ κίνδυνοι οἱ ὅποιοι δύνανται νὰ δημιουργηθοῦν, ἐνδεχομένως, ἀπὸ μίαν ἄμμετρον ἢ ἀσύνετον χρησιμοποίησίν του. Διὰ τὸν λόγον, ἄλλως τε, αὐτόν, καὶ τὸ Κράτος λαμβάνει ἐκάστοτε διάφορα μέτρα καὶ καθιερώνει ὠρισμένους περιορισμούς, εἴτε ἀπ' εὐθείας εἴτε διὰ τῆς παρεμβολῆς τοῦ Ἐκδοτικοῦ Ἰδρύματος.

Τὰ περιορισμένα ὄρια τῆς σημερινῆς ὀμιλίας δὲν ἐπιτρέπουν νὰ εἰσέλθωμεν εἰς περισσοτέρας λεπτομερείας. Πάντως, τὸ λογιστικὸν νόμισμα μαζί μὲ τὸ χαρτονόμισμα ἀποτελοῦν τὴν μεγάλην εἰσφορὰν τῶν ἐμπορικῶν Τραπεζῶν εἰς τὴν ὀργάνωσιν τοῦ συγχρόνου πιστωτικοῦ μηχανισμοῦ. Καὶ ἡ εἰσφορὰ αὐτὴ εἶναι ἐνδεικτικὴ ὄχι μόνον τῆς ἐλαστικότητος καὶ εὐκολίας προσαρμογῆς τὴν ὅποیان ἐπέδειξαν ἐκάστοτε τὰ Πιστωτικὰ Ἰδρύματα ἀλλὰ καὶ τοῦ βασικοῦ τρόπου μὲ τὸν ὅποιον ἔλυσαν τὸ μέγα πρόβλημα τῆς ἐπαρκειας εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς παραγωγῆς καὶ κυκλοφορίας τῶν ἀγαθῶν. Ὅπως εἴπομεν καὶ προηγουμένως, εἰς τὴν διαρκῆ αὐτὴν πάλην, τὰ Πιστωτικὰ Ἰδρύματα, πλὴν τῶν ἰδίων τῶν κεφαλαίων, ἐχρησιμοποίησαν διαδοχικῶς τὰς καταθέσεις, ἀργότερον τὸ χαρτονόμισμα, μετὰ τοῦτο τὴν ἀναπροεξόφλησιν παρὰ τῆ Ἐκδοτικῆ Τραπεζῆν, ὅταν τοὺς ἀφῆρέθη τὸ ἐκδοτικὸν προνόμιον, καὶ τέλος τὸ λογιστικὸν νόμισμα. Εἰς ὅλας, δηλαδή, αὐτὰς τὰς περιπτώσεις, ἐχρησιμοποίησαν ἀποκλειστικῶς ξένα κεφάλαια ἢ κεφάλαια δημιουργηθέντα λόγῳ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ πιστωτικοῦ μηχανισμοῦ.

Ἐκ πρώτης ὄψεως ἡ διαπίστωσις αὕτη περιέχει κάτι τὸ ἐκπληκτικόν. Πολλοὶ δὲ ἀπὸ σὰς θὰ γνωρίζουν τὸ παλαιὸν γαλλικὸν ρητόν, σύμφωνα μὲ τὸ ὅποιον τὸ τραπεζικὸν ἐπάγγελμα εἶναι τὸ εὐκολώτερον ὄλων διότι πραγματοποιεῖ κέρδη βασιζόμενα κυρίως εἰς τὰ ξένα χρήματα. Ἐάν ὁμως ἀναλογισθῶμεν ποῖον ἄθροισμα ὀργανωτικῆς προσπάθειας, διαρκῶν ἀγῶνων πρὸς ἐδραίωσιν τῆς πίστεως τοῦ Ἰδρύματος, γενικώτερον δὲ ποῖαν μεγάλην πείραν καὶ σύνεσιν προϋποθέτει ἡ τοιαύτη χρησιμοποίησις τῶν ξένων κεφαλαίων, τότε καταλήγομεν αὐτομάτως εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ τραπεζικὸν ἐπάγγελμα ὄχι μόνον δὲν εἶναι εὐκόλον ἀλλ' ἀντιθέτως δυσκολώτατον, πρὸ παντός δὲ πλήρες κινδύνων καὶ ἐθύνων.

Οἱ κίνδυνοι καὶ αἱ εὐθύναι τῶν Πιστωτικῶν Ἰδρυμάτων καθίστανται προφανεῖς ἀπὸ τὸ γεγονός, ἀκριβῶς, ὅτι δανερίζουν δι' ἴδιον λογαριασμόν καὶ ἐπὶ ἰδίῳ κινδύνῳ τὰ ξένα κεφάλαια. Τὸ πρῶτον, ἐπομένως, ἀξίωμα τῆς τραπεζικῆς πρακτικῆς εἶναι, καὶ πρέπει νὰ εἶναι, ἡ ἀσφάλεια πάσης τοιαύτης τοποθετήσεως. Οἱ διευθύνοντες ἓνα Τραπεζικὸν Ἰδρυμα,

δταν τούς προτείνεται μία οιασδήποτε εργασία ακόμη και από τόν πλέον παλαιόν και άξιον έμπιστοσύνης πελάτην, είναι υποχρεωμένοι να έλέγξουν όλους τούς ύπολογισμούς τοῦ πελάτου, να σταθμίσουν όλους τούς κινδύνους, ακόμη και τούς πλέον άπωτέρους, και μόνον άφοῦ έξασφαλισθοῦν από κάθε ένδεχόμενον θά δεχθοῦν τήν προτεινομένην εργασία. Ἡ κοινή αντίληψις περί τοῦ σκληροῦ και άτέγκτου τραπεζίτου, ό όποίος ζητεῖ τόσας έξασφαλίσεις διά να κάμη μίαν χορήγησιν, δέν λαμβάνει πάντοτε ὕπ' ὄψιν έπαρκῶς τούς κινδύνους και τās εύθύνας αὐτοῦ.

Ἐνα άλλο άξίωμα τῆς τραπεζικῆς πρακτικῆς, αναλόγου σημασίας πρὸς τὸ προηγούμενον, εἶναι και ἡ άρχή τῆς κατανομῆς τῶν κινδύνων. Τά σύγχρονα Πιστωτικά Ἰδρύματα δέν δύνανται να χορηγήσουν εἰς ἕνα μόνον πελάτην πιστώσεις πέραν ὠρισμένου σημείου, ὡσηνδήποτε ασφάλειαν και ἂν παρουσιάζη ἡ τοιαύτη χορήγησις, ἢ και ὡσονδήποτε ἂν εἶναι τὸ προσδοκώμενον κέρδος. Ἡ άρχή αὕτη ἔχει κατοχυρωθεῖ και νομοθετικῶς εἰς ὄλας τās χώρας, περιλαμβανομένης φυσικά και τῆς Ἑλλάδος. Ἐφαρμόζεται δὲ τόσον αὐστηρῶς, ἴδια εἰς τās Ἠνωμένες Πολιτείας, ὡστε ἀποτελεῖ τὴν ἐξήγησιν τοῦ φαινομένου τῶν αὐξήσεων τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου, εἰς τās ὁποίας τόσον συχνά προβαίνουν αἱ μεγάλα Ἄμερικανικά Τράπεζαι. Διότι, σύμφωνα με τὸν Ἄμερικανικὸν νόμον, τὸ ἀνώτατον ὄριον τοῦ συνόλου τῶν χορηγήσεων πρὸς ἕνα πελάτην δέν δύναται να ὑπερβῆ τὰ 10% τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου. Πρὸς ἀντιμετώπισιν, ἐπομένως, ἑνὸς μεγαλυτέρου ὕψους χορηγήσεων κατὰ πελάτην, παρ' ὄλην τὴν ὕπαρξιν διαθεσίμων ἐκ τῶν καταθέσεων, παρίσταται ἀνάγκη αὐξήσεως τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου. Πάντως δέον να διευκρινισθῇ ὅτι ἡ κρατικὴ παρέμβασις, ὅσον ἀφορᾷ τὸ σημεῖον τοῦτο, δέν ἀποβλέπει μόνον εἰς τὴν κατανομήν τῶν κινδύνων. Παραλλήλως τείνει και εἰς τὴν κατὰ τὸ δυνατόν δικαιότεραν κατανομήν τῶν ἀγαθῶν τῆς ἔθνικῆς ἀποταμιεύσεως μεταξύ τῶν παραγωγικῶν τάξεων. Ἐνα Πιστωτικὸν Ἰδρυμα δέν δύναται να εὐνοῖ ὠρισμένους πελάτας εἰς βάρος τοῦ συνόλου. Διὰ να ἐκπληρώσῃ τὸν προορισμὸν τοῦ και διὰ να χειρισθῇ κατὰ τρόπον οἰκονομικῶς ἀλλὰ και κοινωνικῶς ὠφέλιμον τὸ λειτουργήμα τὸ ὁποῖον τοῦ ἔχει ἐμπιστευθῇ τὸ Κράτος και ἡ Κοινωνία πρέπει να τὸ ἀσκή βάσει γενικωτέρων, και μάλιστα δημοκρατικῶν, κριτηρίων.

Πλὴν ὅμως τῆς ἀσφαλείας τῶν τοποθετήσεων και τῆς δικαίας κατανομῆς τῶν, ἕνα άλλο βασικὸν άξίωμα τῆς τραπεζικῆς πρακτικῆς εἶναι και ἡ ἀπόλυτος ρευστότης τῶν τοποθετήσεων. Εἶναι, πράγματι, προφανές ὅτι, ἐφ' ὅσον αἱ χορηγήσεις τῶν Πιστωτικῶν Ἰδρυμάτων ἀποτελοῦνται κατὰ τὸ μεγαλύτερον ποσοστὸν ἀπὸ ξένα κεφάλαια, ἡ ἀνάγκη τῆς ἀποφυγῆς οἰασδήποτε παγιοποιήσεως εἴτε οἰουδήποτε παγώματος τῆς χορηγήσεων, σύμφωνα με τὸν ἐπικρατήσαντα ἐσχάτως και παρ' ἡμῖν ὄρον, ἡ ἀνάγκη, τέλος, πλήρους έξασφαλίσεως τῆς ἐγκαίρου εἰσπράξεώς τῶν, καθίστανται ἀπόλυτοι. Δι' ἕνα Πιστωτικὸν Ἰδρυμα, ἡ ἀσφάλεια τῆς χορη-

γυμμένης πιστώσεως δὲν εἶναι ποτὲ ἀρκετὴ. Χρειάζεται, παραλλήλως, καὶ ἡ προκαταβολικὴ ἐξασφάλισις τῆς ρευστότητος τῆς πιστώσεως, δηλαδή ἡ σύμφωνα μὲ ὠρισμένα καὶ διεθνῶς παραδεδεγμένα κριτήρια κατοχύρωσις τῆς εἰσπράξεώς της ἐντὸς τῆς ἀρχικῶς προβλεφθείσης, καὶ κατ' ἀνά-
τατον ὄριον τριμήνου, προθεσμίας.

Ἡ ἀνάγκη τῆς ρευστότητος ἀποτελεῖ τὸ ἀπαραίτητον τίμημα τὸ ὁποῖον βαρύνει τὰ Πιστωτικὰ Ἰδρύματα πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς χρησιμο-
ποιήσεως τῶν ξένων κεφαλαίων. Διότι, συνέβη συχνὰ κατὰ τὸ παρελθὸν
μεγάλαι Τράπεζαι καὶ μὲ ἀσφαλεῖς καθ' ὅλα τοποθετήσεις νὰ ὑποστοῦν
κλονισμούς, τοιουτοτρόπως δὲ νὰ σημειωθοῦν γενικώτερα κράχ, λόγῳ
ἐλλείψεως ρευστότητος. Ἡ περίπτωσις τοῦ Credit Anstalt τῆς Βιέννης κα-
θὼς καὶ πλήθους ἄλλων Γερμανικῶν Τραπεζῶν, τῶν ὁποίων ὁ κλονισμὸς
ὑπῆρξε συνέπεια τοῦ ἀποτόμου περιορισμοῦ τῶν βραχυπροθέσμων Ἀμε-
ρικανικῶν πιστώσεων λόγῳ τῆς οἰκονομικῆς κρίσεως τοῦ 1929, παραμένει
πάντοτε κλασικὴ.

Πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ρευστότητος τῶν Πιστωτικῶν Ἰδρυμάτων ἐλή-
φθησαν κατὰ καιροὺς διάφορα μέτρα. Ἐν ἐξ αὐτῶν εἶναι καὶ ἡ ὑποχρεω-
τικὴ τήρησις ἑνὸς ποσοστοῦ τῶν καταθέσεων εἰς ρευστὰ διαθέσιμα. Τὸ
σύστημα τοῦτο ἰσχύει καὶ ἐν Ἑλλάδι, ὅπου τὰ Πιστωτικὰ Ἰδρύματα εἶναι
ὑποχρεωμένα νὰ τηροῦν λογαριασμὸν ἀναγκαστικῶν καταθέσεων παρὰ
τῇ Τραπεζῇ Ἑλλάδος ἴσον πρὸς τὸ 12% τοῦ συνόλου τῶν καταθέσεων
ἰδιωτῶν καὶ πρὸς τὸ 35% τοῦ συνόλου τῶν καταθέσεων τῶν Ν. Π. Δ. Δ.
Εἰς τὰς ἄλλας χώρας, λόγῳ διαφορᾶς τῶν νομισματικῶν καὶ οἰκονομικῶν
συνθηκῶν, τὸ τοιοῦτον ὑποχρεωτικὸν ποσοστὸν ἐπὶ τῶν καταθέσεων εἶ-
ναι συνήθως μικρότερον.

Τὰ ποσοστὰ αὐτά, ὅσον καὶ ἂν φαίνωνται μικρὰ ἐκ πρώτης ὄψεως,
εἶναι πλέον ἢ ἀρκετὰ διὰ νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν ρευστότητα τῶν Τραπεζῶν.
Καλύπτουν, δηλαδή, τὰς συνήθεις ἢ ἐποχικὰς διακυμάνσεις τῶν καταθέ-
σεων, δεδομένου ὅτι, πλὴν τοῦ ὑποχρεωτικοῦ αὐτοῦ ποσοστοῦ, αἱ Τράπεζαι
κρατοῦν, ἀπαραιτήτως, καὶ ἀνάλογα ρευστὰ διαθέσιμα εἰς τὰ ταμεία
τῶν. Ἐξ ἄλλου, ἂν ὑπάρξη περίπτωσις γενικωτέρας κρίσεως, ἡ ρευστότης
ἐξασφαλίζεται διὰ τῆς προσφυγῆς τῶν Τραπεζῶν εἰς τὸ Ἐκδοτικὸν Ἰδρυ-
μα. Πράγματι, τὸ τελευταῖον τοῦτο, διὰ τῆς ἀναπροεξοφλήσεως τοῦ χαρ-
τοφυλακίου τῶν ἐμπορικῶν Τραπεζῶν, τὰς ἐφοδιάζει μὲ τὰ ἀναγκαῖα χρη-
ματικὰ μέσα πρὸς ἀντιμετώπισιν οἰουδήποτε ἀπροόπτου. Ἄλλ' εἶναι
προφανές ὅτι, διὰ νὰ λειτουργήσῃ ὁ μηχανισμὸς τῆς προσφυγῆς εἰς τὸ
Ἐκδοτικὸν Ἰδρυμα, εἶναι ἀπαραίτητον αἱ Τράπεζαι νὰ διαθέτουν βραχυ-
πρόθεσμον ἐμπορικὸν χαρτοφυλάκιον, δυνάμενον νὰ προεξοφληθῇ. Ἐξ
οὗ καὶ ἡ διαρκὴς μέριμνα τῶν ἐμπορικῶν Τραπεζῶν ὅπως χορηγοῦν τὰς
πιστώσεις των βάσει κυρίως τριμήνων συναλλαγματικῶν, πληρουσῶν τὰς
ὑπὸ τοῦ Ἐκδοτικοῦ Ἰδρύματος καθοριζομένας ἐκάστοτε προϋποθέσεις ἀ-
ναπροεξοφλήσεως.

Ἄλλ' ἡ διεθνὴς πείρα τῶν τελευταίων δεκαετηρίδων, πρὸς μείζονα
προστασίαν τῆς ἐθνικῆς ἀποταμιεύσεως ἀπὸ τὰς συνεπειὰς τῶν ἀκίνητο-

ποιήσεων, καθώρισε και μίαν ριζικήν διάκρισιν μεταξύ Πιστωτικῶν Ἰδρυμάτων, τὰ ὁποῖα διήρесе εἰς δύο γενικῆς φύσεως κατηγορίας. Ἡ πρώτη περιλαμβάνει τὰς κυρίως ἐμπορικὰς Τραπεζάς, ὀνομαζομένης συνήθως Τραπεζας καταθέσεων, Banques de Depôts ἢ Etablissements de Crédit ἢ σύμφωνα με τὴν ἀγγλικὴν ὀρολογίαν Joint Stock Banks. Εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν ὑπάγονται αἱ Τράπεζαι τῶν ὁποίων τὰ διαθέσιμα πηγάζουν κυρίως ἀπὸ τὰς βραχυπροθέσμους καταθέσεις καὶ τῶν ὁποίων αἱ χορηγίσεις δέον νὰ γίνωνται ἀποκλειστικῶς πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς βραχυπροθέσου πίστεως. Ἡ ἄλλη κατηγορία περιλαμβάνει τὰς Τραπεζάς τῶν ὁποίων ἡ κυρία δραστηριότης στρέφεται πρὸς τὴν μακροπρόθεσον πίστιν. Εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν ἀνήκουν αἱ λεγόμεναι Τράπεζαι Ἐμπορικῶν Ὑποθέσεων ἢ Banques d'Affaires ἢ Investment Banks καθὼς καὶ αἱ Κτηματικαὶ Τράπεζαι. Ἀλλὰ τὰ διαθέσιμα τῆς δευτέρας αὐτῆς κατηγορίας δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ προέρχωνται ἀπὸ τὰς καταθέσεις ὅπως ἡ μικρᾶς προθεσμίας. Τοιοῦτόν τι θὰ ἀπετέλει μίαν ἐπικίνδυνον παράβασιν τῆς ἀρχῆς τῆς ρευστότητος. Διὸ καὶ αἱ Τράπεζαι τοῦ τύπου αὐτοῦ πορίζονται τὰ διαθέσιμά των ἀπὸ μακροπροθέσμους καταθέσεις εἴτε ἀπὸ τὴν ἔκδοσιν εἰς δημοσίαν ἔγγραφην διαφόρου εἴδους ὁμολογιῶν ἢ ἀκόμη καὶ μετοχῶν τῶν χρηματοδοτουμένων ἐπιχειρήσεων.

Ἡ διάκρισις αὕτη μεταξύ Τραπεζῶν ὑπηγορεύθη ἀπὸ τὴν πείραν καὶ ἐφαρμόζεται κατὰ παράδοσιν εἰς τὰς ἀγγλοσαξωνικὰς χώρας, ἀλλ' εἰς ὠρισμένης ἄλλας, ὅπως κυρίως ἐν Γαλλίᾳ, ἔχει κατοχυρωθῆ καὶ νομοθετικῶς. Ὑπῆρξε δὲ ἀπαραίτητος, διότι δι' αὐτῆς καθιερώθη ἡ διάκρισις μεταξύ βραχυπροθέσου καὶ μακροπροθέσου πίστεως, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ, σύμφωνα με ὅσα ἐλέχθησαν προηγουμένως, στοιχεῖον ἀπαραίτητον τῆς ὁμαλῆς λειτουργίας τοῦ ὅλου πιστωτικοῦ ὀργανισμοῦ μιᾶς χώρας. Ἀπὸ τὴν διαπίστωσιν ὅμως αὐτὴν προκύπτει καὶ τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ εἰδίκευσις τῶν Τραπεζῶν, περὶ τῆς ὁποίας τόσος γίνεται κατὰ καιροῦς λόγος, δὲν ὑπαγορεύεται μόνον ἀπὸ τὴν ἀνάγκην εἰδικωτέρας πείρας ἢ ὀργανώσεως. Ὑπαγορεύεται παραλλήλως, ἂν μὴ κατὰ κύριον λόγον, καὶ ἀπὸ τὸ βραχυπρόθεσον ἢ μακροπρόθεσον τῶν διαθεσίμων μιᾶς Τραπεζῆς.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐξαιρουμένης τῆς Ἐθνικῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς, ἡ ὁποία ἀσκεῖ ἀποκλειστικῶς τὴν μακροπρόθεσον πίστιν, καὶ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς, ἡ ὁποία εἰς ὠρισμένης περιπτώσεις ἐγγειοβελτικῶν ἔργων ἀσκεῖ καὶ αὕτη ἓνα εἶδος μακροπροθέσου πίστεως, δὲν ὑπάρχει σαφῆς εἰδίκευσις τῶν Τραπεζῶν εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο. Προπολεμικῶς, ἡ παλαιὰ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἤσκησε τὴν μακροπρόθεσον πίστιν κυρίως προκεϊμένου περὶ βιομηχανιῶν, βασιζομένη, ἀρχικῶς μὲν εἰς τὰς παρ' αὐτῇ μεγάλαις μακροπροθέσμους καταθέσεις ἀργότερον δὲ εἰς κεφάλαια ἀντληθέντα ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ μέσῳ τῆς Hellenic Trust Co, τὴν ὁποίαν εἶχε πρὸς τοῦτο ἰδρύσει ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῆς Hambro's Bank. Μεταπολεμικῶς ὅμως, ἡ ἔλλειψις τοιούτων κεφαλαίων περιώρισε τὴν ἄσκησιν τῆς μακροπροθέσου πίστεως καὶ μόνον χάρις εἰς τὴν Ἀμερικανικὴν βοήθειαν

ἐνηργήθησαν διάφοροι χρηματοδοτήσεις νέων κυρίως βιομηχανιών παρ' ὄλων τῶν ἐμπορικῶν μας Τραπεζῶν, κατόπιν εἰδικῆς ἐκάστοτε ἐγκρίσεως τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς Δανείων. Ἀνάλογος εὐχέρεια ἐχορηγήθη εἰς τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς Δανείων. Ἀνάλογος εὐχέρεια ἐχορηγήθη εἰς ὄλας τὰς ἐμπορικὰς μας Τραπεζὰς ὅπως μετάσχουν εἰς ἕνα εἶδος μεσο-προθέσου χρηματοδοτήσεως τῆς βιομηχανίας, ἐκτεινομένης μέχρι δέκα ὀκτῶ μηνῶν καὶ βασιζομένης εἰς τὴν ἀντίστοιχον χρηματοδότησιν τοῦ Ἐκδοτικοῦ Ἰδρύματος, κατόπιν εἰδικῆς ἐγκρίσεως τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς. Παρ' ὄλην ὅμως τὴν τοιαύτην ἔλλειψιν εἰδικεύσεως καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰσήχθη μεταπολεμικῶς ὁ περιορισμὸς τῆς αὐξήσεως τῶν χρεωγράφων ἰδιοκτησίας καὶ γενικώτερον τῶν μακροπροθέσμων ἐπενδύσεων τῶν ἐμπορικῶν Τραπεζῶν. Τοιοῦτόν τι δύναται τοῦ λοιποῦ νὰ γίνῃ μόνον κατόπιν ἐγκρίσεως τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς, ἡ ὅποια κρίνει, φυσικά, ὄχι μόνον βάσει τοῦ ἀσφαλοῦς ἢ ἐπωφελοῦς τῆς τοιαύτης ἐπενδύσεως ἀλλὰ καὶ βάσει ὄλων τῶν ἄλλων στοιχείων καὶ προϋποθέσεων τοῦ ἐξασφαλίζουσαν τὴν ρευστότητα τῆς Τραπεζῆς. Εἰσήχθη, δηλαδὴ, καὶ παρ' ἡμῖν ὁ περιορισμὸς ὁ ὅποιος ἀποτελεῖ τὴν ἀρχὴν τῆς διακρίσεως μεταξὺ Banques de dépôts καὶ Banques d' affaires.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτό, καὶ ἐφ' ὅσον γίνεται λόγος περὶ τῆς διαφορᾶς μεταξὺ βραχυπροθέσου καὶ μακροπροθέσου πίστεως, τίθεται μοιραίως ἐπὶ τάπητος καὶ τὸ βασικὸν θέμα τοῦ βαθμοῦ ἀναγκαιότητος ἀλλὰ καὶ προτεραιότητος εἰς μίαν σύγχρονον οἰκονομίαν ἐκάστου ἐκ τῶν δύο ἀντιστοιχῶν κλάδων.

Ὑπὸ κανονικὰς συνθήκας, ἡ βραχυπρόθεσμος πίστις περιλαμβάνει ὄλα τὰ στοιχεῖα τὰ ὅποια εἶναι ἀπαραίτητα πρὸς ἐξυπηρέτησιν καὶ τῶν δύο σκοπῶν. Πράγματι, ὁ ἀρχικὸς προορισμὸς τῆς εἶναι ἡ συνήθης ἐξυπηρέτησις καὶ τόνωσις τῶν συναλλαγῶν τῆς συγχρόνου οἰκονομίας. Ἐὰν μία ἐμπορικὴ ἢ βιομηχανικὴ ἐπιχειρήσις δὲν εἶχεν εἰς τὴν διάθεσίν της τὰ μέσα τὰ ὅποια τῆς χορηγεῖ ἡ βραχυπρόθεσμος πίστις καὶ περιωρίζετο μόνον εἰς τὰ ἴδια τῆς κεφάλαια κινήσεως, εἶναι προφανὲς ὅτι δὲν θὰ ἦτο εἰς θέσιν νὰ πραγματοποιήσῃ ἕνα κύκλον ἐργασιῶν ἀνάλογον καὶ πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς καὶ πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς κοινωνίας, θὰ ἦτο, δηλαδὴ, καταδικασμένη εἰς μίαν οἰκονομικὴν στασιμότητα. Χάρις ὅμως εἰς τὴν βραχυπρόθεσμον πίστιν, ὁ κύκλος τῶν ἐργασιῶν τῆς αὐξάνεται, αἱ συναλλαγῶν πολλαπλασιάζονται, καὶ τοιουτρόπως ἐντείνεται ὁ ρυθμὸς τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς προόδου. Διότι ἀπὸ τὴν γενικωτέραν αὐξήσιν τῶν συναλλαγῶν δημιουργοῦνται περιθώρια κερδῶν καὶ ἀποταμιεύσεως, τὰ ὅποια εἰσέρχονται καὶ αὐτὰ μὲ τὴν σειρὰν των εἰς τὸν κύκλον τῆς οἰκονομικῆς ἐξελίξεως, εἴτε ὑπὸ τὴν μορφήν ἐπεκτάσεως καὶ βελτιώσεως τῶν παλαιῶν εἴτε ὑπὸ τὴν μορφήν ἰδρύσεως νέων ἐπιχειρήσεων.

Ἄλλ' ἡ τοιαύτη εἰσφορὰ τῆς βραχυπρόθεσου πίστεως κινεῖται μὲ ἕνα μηχανισμόν βραδύν. Καλύπτει τὰς ἀνάγκας μιᾶς οἰκονομίας εἰς κεφάλαια μακροπροθέσου τοποθετήσεως μόνον ὑπὸ κανονικὰς περιστάσεις. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ περιστάσεις ὄλως ἐξαιρετικαί, κατὰ τὰς ὁποίας ἡ

ανάγκη μακροπροθέσμου πίστεως ἐμφανίζεται ὡς ἐπιτακτικῶς ἐπείγουσα. Ἀναφέρομεν, ὅλως ἐνδεικτικῶς, ὡς παράδειγμα, τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν, ὁπότε αἱ ἀνάγκαι ἀποκαταστάσεως καὶ ἀξιοποιήσεως τοῦ ἀποτόμως ἀύξηθέντος πληθυσμοῦ τῆς ὑπηγόρευσαν τὴν πολιτικὴν τῶν παραγωγικῶν ἔργων καὶ τῆς ἐκβιομηχανίσεως. Ἄλλο παράδειγμα, πλησιέστερον χρονικῶς ἀλλὰ καὶ γενικώτερον, εἶναι ἡ περίπτωσις τῆς μεταπολεμικῆς Εὐρώπης. Ἡ ἀνάγκη ἀμέσου ἐπανορθώσεως τῶν ἐκ τοῦ πολέμου μεγάλων καταστροφῶν, καὶ γενικώτερον ἡ ἀνάγκη ἀποκαταστάσεως τῆς οἰκονομικῆς ἰσορροπίας τῶν Εὐρωπαϊκῶν Χωρῶν διὰ τῆς ἐφαρμογῆς διαφόρων προγραμμάτων ἀνασυγκροτήσεως, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀντιμετωπισθῇ παρά δι' ἀφθόνου καὶ ἀμέσου χρηματοδοτήσεως. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς, ἡ Ἀμερικανικὴ βοήθεια, μὲ τὸν γενναῖο φρονα μάλιστα τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον προσεφέρθη, ἤλθε νὰ ἀναπληρώσῃ τὴν πλήρη ἀδυναμίαν τῆς Εὐρώπης ὅπως προβῇ εἰς οἰανδήποτε σοβαρὰν μακροπρόθεσμον ἐπένδυσιν.

Ἡ δημιουργία τῶν ὡς ἀνωτέρω πελωρίων καὶ ἐπαιγόντων προβλημάτων ἐπενδύσεως, τὰ ὁποῖα ὑπερβαίνουν τὰς συνήθεις δυνατότητας τοῦ τραπεζικοῦ μηχανισμοῦ καὶ μὲ τὸ φάσμα τῶν ὁποίων ἐξακολουθεῖ νὰ ζῆ ὀλόκληρος ἡ μεταπολεμικὴ Εὐρώπη, κατέστησεν ἀναπόφευκτον τὴν προσφυγὴν εἰς ἄλλα ἐξωτραπεζικὰ μέσα. Ἐφ' ὅσον ἡ διὰ τῶν Πιστωτικῶν Ἰδρυμάτων ἀντλουμένη ἐλευθέρα καὶ ἐκουσία ἀποταμίευσις δὲν εἶναι ἀρκετὴ ἢ δὲν ἔχει τὸν ἐπιβαλλόμενον ὑπὸ τῶν περιστάσεων ταχὺν ρυθμὸν ἐτέθη εἰς ἐφαρμογὴν ἡ μέθοδος τῆς ἀναγκαστικῆς ἀποταμιεύσεως. Τοιοῦτοτρόπως, τὸ Κράτος χρηματοδοτεῖ ἀπ' εὐθείας ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ τὴν ἐκτέλεσιν ὠρισμένων παραγωγικῶν ἔργων, ἀντιμετωπίζον τὴν σχετικὴν δαπάνην διὰ τῶν συνήθων μεθόδων καλύψεως τοῦ ἐλλείμματος τοῦ προϋπολογισμοῦ, δηλαδὴ τῆς φορολογίας, τοῦ δανείου καὶ ἐν ἀνάγκη τῆς προσφυγῆς εἰς τὴν ἐκδοτικὴν μηχανήν. Σημειωτέον ὅτι ἡ ἀναγκαστικὴ ἀποταμίευσις δὲν εἶναι προϊόν τοῦ πολέμου. Εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ρωσίαν ἐχρησιμοποίηθη συστηματικῶς ἀλλ' ὑπὸ μίαν ἰδιάζουσαν μορφήν κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ πρώτου πενταετοῦς σχεδίου 1928—1932, τὸ ὁποῖον ἔθεσεν, ὡς γνωστόν, τὰς βάσεις τῆς ἐκβιομηχανήσεως τῆς Ρωσίας. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς πενταετίας ταύτης, ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ καταναλωτικὰ ἀγαθὰ, εἴτε ἀγροτικὰ εἴτε βιομηχανικά, ἐπωλοῦντο ὑπὸ τοῦ Κράτους, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει ἡ σχετικὴ παραγωγή, μὲ τιμὰς πολὺ μεγαλυτέρας τῶν κανονικῶν. Καὶ τὸ ἐκ τῆς διαφορᾶς αὐτῆς κέρδος διετέθη πρὸς χρηματοδότησιν τοῦ πενταετοῦς σχεδίου. Παρ' ὅλην τὴν ἰδιομορφίαν τῆς μεθόδου ἐπρόκειτο, οὐσιαστικῶς, περὶ μιᾶς κολοσσιαίας ἐκτάσεως φορολογίας τῆς καταναλώσεως, πρὸς ἀντιμετώπισιν ἐκτάκτων ἀναγκῶν ἐπενδύσεως.

Δὲν θὰ εἰσέλθωμεν εἰς περισσοτέρας λεπτομερείας ἐπὶ τοῦ θέματος τῶν κρατικῶν ἐπενδύσεων. Εἶναι, ἄλλως τε, ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς σημερινῆς ὀμιλίας, ἡ ὁποία ἀφορᾷ μόνον τὴν χρηματοδότησιν τῆς οἰκονομίας μέσφ τῶν Πιστωτικῶν Ἰδρυμάτων. Τὸ ἐπισημαίνομεν ὁμῶς διὰ δύο

κυρίως λόγους. Πρώτον μὲν, ὡς ἐνδεικτικὸν τῶν νέων κατευθύνσεων πρὸς τὰς ὁποίας βαδίζομεν ἀπὸ ἀπόψεως ὀργανώσεως τῆς πίστεως καὶ μεθόδων χρηματοδοτήσεως. Καὶ δεύτερον, ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς ἐπιδράσεως τῶν νέων αὐτῶν μεθόδων ἐπὶ τῆς μελλοντικῆς ἐξελιξέως καὶ σημασίας τῶν Πιστωτικῶν Ἰδρυμάτων. Διότι εἶναι προφανὲς ὅτι πρόκειται περὶ μιᾶς πλευρᾶς τοῦ κρατικοῦ παρεμβατισμοῦ, τῆς ὁποίας εἶναι δύσκολον νὰ προσδιορίσωμεν τὴν μελλοντικὴν ἐπέκτασιν.

Πράγματι, ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν παριστάμεθα μάρτυρες μιᾶς διαρκῶς αὐξανομένης παρεμβάσεως τοῦ Κράτους εἰς ἓνα τομέα θεωρούμενον ἄλλοτε ὡς τὸ παλλαδίον τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας. Ὁ παλαιοῦ τύπου τραπεζίτης, ὁ ὁποῖος διέθετεν εἰς τὴν τραπεζικὴν του πελατεῖαν, ὑπὸ τοὺς πλέον ἀύθαιρέτους ὄρους, μόνον τὰ κεφάλαια τὰ ὁποῖα τοῦ ἐπερίσσευαν ἀπὸ τὰς ἄλλας του ἐπιχειρήσεις, ἀντεκατεστάθη ἀπὸ τὰ σύγχρονα εἰδικευμένα Πιστωτικὰ Ἰδρύματα. Τὸ Κράτος παρενέβη διὰ τῆς νομοθετικῆς ὁδοῦ καὶ καθώρισεν τὴν νομικὴν μορφήν τῶν Τραπεζῶν, τὰ ὅρια ἐντὸς τῶν ὁποίων δύναται νὰ κινήται ἡ τραπεζικὴ δραστηριότης, τὸ ἀνώτατον ὄριον τόκου καὶ προμηθείας κάθε τραπεζικῆς χορηγήσεως. Πρὸς προστασίαν δὲ τῆς ἐθνικῆς ἀποταμιεύσεως, τὸ Κράτος καθιέρωσεν ἐπίσης ὠρισμένους περιορισμοὺς ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἀνώτατον ὄριον χορηγήσεων πρὸς κάθε πελάτην καὶ ἐπέβαλε διαφόρους ὑποχρεώσεις πρὸς τὰ Πιστωτικὰ Ἰδρύματα, διὰ τὴν κατοχύρωσιν τῆς ρευστότητός των.

Ὑπὸ κανονικὰς συνθήκας, τὰ μέσα αὐτὰ θὰ ἦσαν πλέον ἢ ἀρκετὰ διὰ νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν ὁμαλὴν λειτουργίαν ἑνὸς πιστωτικοῦ συστήματος. Ἀλλὰ κατὰ τὰ τελευταῖα σαράντα χρόνια, ὁ Κόσμος ὀλόκληρος, καὶ ἰδίως ἡ Εὐρώπη, ἔζησεν ὑπὸ τὰς πλέον ἀνωμάλους συνθήκας. Οἱ δύο παγκόσμιοι πόλεμοι μὲ τὰς ἄνευ προηγουμένου πολιτικὰς καὶ οικονομικὰς των συνεπείας, οἱ ἀλλεπάλληλοι πληθωρισμοὶ καὶ τὰ πελώρια νομισματικὰ προβλήματα ποῦ ἐδημιούργησαν, τέλος ἡ ἐξαιρετικὴ εὐαισθησία τὴν ὁποῖαν ἔχουν ἀποκτήσει αἱ σύγχρονοι οἰκονομίαι καὶ τῆς ὁποίας τὴν ἐκδήλωσιν ἀποτελεῖ ὁ ἐντατικὸς ρυθμὸς τοῦ οἰκονομικοῦ κύκλου ἐπέφεραν μίαν ριζικὴν μεταβολήν. Παράλληλα πρὸς τὴν ἀλλαγὴν αὐτὴν ἠῤῥῆθη ὁ ρόλος καὶ ἡ σημασία τῶν Πιστωτικῶν Ἰδρυμάτων. Ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι αἱ λόγῳ τῶν πολέμων καταστροφαὶ ἠῤῥῆσαν τὰς ἀνάγκας προσφυγῆς εἰς τὸν πιστωτικὸν μηχανισμόν. Καὶ ἀφ' ἑτέρου διότι, χάρις εἰς τὴν τελειοποίησιν τῆς τραπεζικῆς τεχνικῆς καὶ ἰδίως χάρις εἰς τὸ λογιστικὸν νόμισμα, τὰ Πιστωτικὰ Ἰδρύματα διαθέτουν ἓνα τεράστιον κυκλοφοριακὸν μέσον, τὸ ὁποῖον χρησιμοποιεῖται εἰς τὰς συναλλαγὰς παράλληλα μὲ τὸ ἐπίσημον νόμισμα καὶ ἐπηρεάζει σημαντικὰ, τόσοσὺν τὴν κυκλοφορίαν ὅσον καὶ τὸν οἰκονομικὸν κύκλον γενικώτερα.

Ὑπὸ τοὺς ὄρους αὐτούς, μοιραίως ἐπεξετάθη καὶ ἡ κρατικὴ παρέμβασις εἰς τὰ Πιστωτικὰ Ἰδρύματα. Εἰς τὴν περίπτωσιν δὲ αὐτὴν δὲν πρόκειται ἀπλῶς περὶ προστασίας τῆς λαϊκῆς ἀποταμιεύσεως, πᾶγμα ποῦ εἶχε δικαιολογήσει τὴν ἀρχικὴν μορφήν τῆς παρεμβάσεως. Οὐσιαστικῶς

πρόκειται περί της ανάγκης προστασίας ολοκληρού της οικονομίας και κατά συνέπειαν της κοινωνίας, από την άμμετρον συστολήν ή διαστολήν της πίστεως και από τὰ ἐνδεχόμενα λάθη κατά την κατανομήν της. Ὁ καθορισμός της ἀναγκαιούσης ἐκάστοτε πιστωτικῆς πολιτικῆς δὲν ἀνήκει πλέον εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τῶν Τραπεζῶν ἀλλὰ τοῦ Κράτους. Τὰ Πιστωτικά Ἰδρύματα εἶναι ἀπλῶς ὄργανα τῆς ἀσκήσεως τῆς πιστωτικῆς πολιτικῆς. Ἡ Πίστις ἔγινε καὶ αὐτή, μετὰ τὴν σειράν της, διευθυνομένη.

ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῶν ἀντιλήψεων αὐτῶν εἰσῆχθησαν διάφοροι θεσμοί, τεινοντες ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὸν αὐστηρὸν καθορισμὸν τῶν πλαισίων ἐντὸς τῶν ὁποίων καὶ μόνον δύναται νὰ ἀσκήται ἡ πίστις καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὸν ἔλεγχον τῶν Τραπεζῶν. Τοιουτοτρόπως ἐδημιουργήθη ἓνα εἶδος γενικωτέρου ἐλέγχου τῆς πίστεως, ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι μόνον ποσοτικὸς ἀλλὰ καὶ ποιοτικὸς. Τὸ ἀσκοῦν, δηλαδή, τὸν ἔλεγχον ἀρμόδιον ὄργανον δὲν περιορίζεται εἰς τὸν καθορισμὸν ἑνὸς ἀνωτάτου ὅριου κατὰ Πιστωτικὸν Ἴδρυμα. Προβαίνει περαιτέρω εἰς τὴν κατανομήν της πίστεως κατὰ διαφόρους κατηγορίας, εὐνοοῦν ὠρισμένας ἢ καὶ ρητῶς ἀποκλείειν ἄλλας, ἀναλόγως τῶν ἐκάστοτε συνθηκῶν τῆς οικονομίας. Προχωρεῖ μάλιστα ἐνίοτε καὶ μέχρι τῶν εἰδικῶν περιπτώσεων ὠρισμένων ἐπιχειρήσεων.

Ἄλλ' εἶναι προφανὲς ὅτι ὅλοι αὐτοὶ οἱ νέοι θεσμοὶ καὶ τὰ κάπως ἀστυνομικὰ μέτρα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εὐδοκιμήσουν ἀπολύτως. Καὶ πράγματι, ἡ ἐφαρμογή των ἐδημιούργησε παντοῦ μίαν γραφειοκρατίαν ἄνευ προηγουμένου. Ἀναλόγως δὲ τοῦ τρόπου ἢ καὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐφαρμογῆς των ἐδημιούργησε παραλλήλως καὶ μίαν δυσχέριαν εἰς τὰς συναλλαγὰς καὶ συνέτεινε κατὰ πολὺ εἰς τὸ νὰ χάσουν τὰ Πιστωτικά Ἰδρύματα ἓνα σημαντικὸν ποσοστὸν τῆς πρωτοβουλίας, τῆς ἐλαστικότητος ἀλλὰ καὶ τῆς εὐθύνης των, εἰς τὰς οὕτω ἐκ τῶν ἄνω κατευθυνομένας χορηγήσεις.

Εἶναι γεγονὸς ὅτι ἓνα μέγα μέρος τῶν παγωμένων πιστώσεων, περὶ τῶν ὁποίων ἔγινε τόσος λόγος ἐσχάτως ἐν Ἑλλάδι, θὰ εἶχεν ἀποφευχθῆ ἂν ἡ χορήγησις τῶν σχετικῶν πιστώσεων δὲν ἐνεκρίνετο ἐκ τῶν ἄνω ἀλλ' ἐγένετο ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας τῶν Πιστωτικῶν Ἰδρυμάτων, βάσει τῶν ἐκ παραδόσεως τραπεζικῶν κριτηρίων.

Ἄλλ' ὁ παρεμβατισμὸς εἰς τὰ ζητήματα τῆς λειτουργίας τῆς πίστεως δὲν ἐσταμάτησε μετὰ τὴν καθιέρωσιν τῆς διευθυνομένης πίστεως καὶ τοῦ ἐλέγχου τῶν Τραπεζῶν. Ἡ μόνιμος δυσπιστία πρὸς τὴν συγκέντρωσιν μεγάλης οικονομικῆς δυνάμεως ἀπὸ τὰ Πιστωτικά Ἰδρύματα, ἰδίᾳ ὑπὸ τὰς σημερινὰς περιστάσεις, ἐδημιούργησε τὴν ἀντίληψιν τῆς Κρατικῆς παρεμβάσεως, καὶ εἰς τὰ ἀφορῶντα τὴν ὀργάνωσιν τῶν Τραπεζῶν ζητήματα. Ἡ ἐθνικοποίησις ἐπεξετάθη καὶ εἰς τὰ Πιστωτικά Ἰδρύματα μετὰ διάφορον ὅμως ἐκάστοτε μορφήν καὶ βαθμὸν. Τοιουτοτρόπως εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἡ ἐθνικοποίησις περιέλαβε μόνον τὸ Ἐκδοτικὸν Ἴδρυμα. Εἰς τὴν Γαλλίαν ὅμως, ὅπου τὸ Ἐκδοτικὸν Ἴδρυμα εἶχεν ἤδη ἐθνικοποιηθῆ πρὸ τοῦ πολέμου, αἱ μεταπολεμικαὶ ἀντιλήψεις ἐπεξέτειναν τὸν θεσμὸν καὶ εἰς τὰς τέσσαρας μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς Τραπεζάς.

Ὑπὸ τοὺς ὄρους αὐτοὺς εἶναι μοιραῖον νὰ δημιουργηται τὸ ἐρώτημα :

Πρὸς ποῖαν κατεύθυνσιν βαδίζει ἡ ἐξέλιξις τῆς πιστωτικῆς ὀργάνωσης καὶ ποῖον εἶναι, συγκεκριμένως, τὸ μέλλον τῶν Πιστωτικῶν Ἰδρυμάτων ;

Εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο εἶναι δύσκολον νὰ δοθῇ ἀπάντησις ὀριστικῆ. Διότι εἶναι προφανές ὅτι ὁ παρεμβατισμὸς εἰς τὰ ζητήματα τῆς λειτουργίας καὶ τῆς ὀργανώσεως τῆς πίστεως ὑπῆρξε κυρίως προῖόν ὀρισμένων ἀναγκῶν. Καθ' ὃ μέτρον καὶ εἰς ὃν βαθμὸν ὁ ὑπάρχων πιστωτικὸς ὀργανισμὸς δύναται νὰ ἱκανοποιήσῃ τὰς ἀνάγκας τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς, ἡ παρέμβασις εἰς τὰ ἀφορῶντα τὴν ὀργάνωσίν του εἶναι ἄσκοπος, καὶ ἐν πολλοῖς ἐπικίνδυνος. Ἀπόδειξις ὅτι ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ ἐθνικοποιήσις, ἐνεργηθεῖσα μάλιστα ὑπὸ τοῦ Ἐργατικοῦ Κόμματος, περιωρίσθη μόνον εἰς τὴν Τράπεζαν Ἀγγλίας. Αἱ ἐμπορικαὶ Τράπεζαι, καὶ ἰδίως αἱ πέντε μεγάλαι ἐξ αὐτῶν, αἱ περιφημοὶ Big five, ἐξακολουθοῦν νὰ λειτουργοῦν ὑπὸ τὴν κλασικὴν μορφήν τῆς ἀνωνύμου ἐταιρίας. Διότι εἰς τὴν χώραν αὐτὴν, ὅπου ἰδρῦθη καὶ ἠνδρώθη ἡ ἐπικρατήσασα σήμερον εἰς ὄλον τὸν ἄλλον κόσμον πιστωτικὴ ὀργάνωσις, ἡ μεγάλη πείρα καὶ σύνεσις τῶν ἐμπορικῶν Τραπεζῶν, ἡ παροιμιώδης προσήλωσις των εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν γενικωτέρων συμφερόντων τῆς οἰκονομίας καὶ ἡ ἐκ παραδόσεως πειθαρχία των εἰς τὰς ὑποδείξεις ἢ συστάσεις τοῦ Ἐκδοτικοῦ Ἰδρύματος καθιστοῦν ἄνευ περιεχομένου καὶ ἀπλῆν, ἔστω, σκέψιν ἐθνικοποιήσεως των.

Ἡ μόνη, ἐπομένως, ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρώτημα τὸ σχετικὸν μὲ τὸ μέλλον τῆς τραπεζικῆς ὀργανώσεως εἶναι ὅτι τοῦτο θὰ ἐξαρτηθῇ κυρίως ἀπὸ τὰς δυνατότητας πλήρους προσαρμογῆς τῶν Πιστωτικῶν Ἰδρυμάτων πρὸς τὰς σημερινὰς συνθήκας. Ἄλλ' ὅπως εἶναι προφανές, τὸ τελευταῖον αὐτὸ προϋποθέτει τὴν ἀνεπιφύλακτον ἀπὸ μέρους των υἱοθέτησιν τοῦ κριτηρίου τῆς ἐξυπηρετήσεως τοῦ γενικωτέρου συμφέροντος, πρὸ τοῦ ὀποίου κάθε ἄλλο εἰδικώτερον συμφέρον πρέπει νὰ παραμερίζεται ἄνευ οὐδενὸς ἐνδοιασμοῦ, ὡς ἀνήκον πλέον ὀριστικῶς εἰς τὴν ἱστορίαν. Διότι αἱ βασικαὶ μεταβολαὶ ποῦ ἐμεσολάβησαν τὰ τελευταῖα τριάντα χρόνια, δὲν ἀφήνουν κανένα περιθώριον δι' ἄλλην λύσιν. Ὅπως, ἐπίσης, δὲν ἀφήνουν κανένα περιθώριον διὰ πειραματισμοῦς, μονοπωλιακὰς τάσεις καὶ γενικώτερον ἀνεδαφικοῦς χειρισμοῦς, εἴτε ἀπὸ μέρους τῶν Πιστωτικῶν Ἰδρυμάτων εἴτε καὶ ἀπὸ μέρους τοῦ Κράτους ἢ τῶν ὀργάνων ἐκείνων ποῦ ἀσκοῦν τὸν ἔλεγχον τῆς πίστεως. Ὁ πιστωτικὸς μηχανισμὸς ἔχει γίνῃ σήμερον τόσον πολυσύνθετος, ἀλλὰ καὶ τόσον εὐαίσθητος, ὥστε ἡ ὀμαλή του λειτουργία, καθ' ὅσον ἀποβλέπει εἰς τὴν ἱκανοποίησιν τῶν γενικωτέρων ἀναγκῶν τῆς συγχρόνου οἰκονομικῆς ζωῆς, πρέπει νὰ εἶναι κατοχυρωμένη ἀπὸ πάσης πλευρᾶς. Καί, ὅπως εἶναι φυσικόν, πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ, δὲν ἀρκεῖ οἰαδήποτε, καὶ ἡ πλέον ἀκόμη ἀνεπτυγμένη, τραπεζικὴ ἐμπειρία ἢ τεχνικὴ. Χρειαζόνται, ἀπαραιτήτως, καὶ ἄλλοι παράγοντες, τόσον θεωρητικοῦ ὅσον καὶ ἠθικοῦ περιεχομένου, τῶν ὁποίων, ὄλων, ἢ συμβολῆ πρέπει νὰ ἀσκῆται ἐντὸς τῶν πλαισίων ἐνὸς γενικωτέρου προγράμματος.